

Adnabod Bywyd Gwylt

Yr offer sydd ei angen (fesul pâr)

- Copi o'r daflen waith 'Ditectifs Dolffiniaid!', un fesul pâr
- Copi neu arddangos copi digidol o 'Dyfalur Mamal Morol'
- Copi o'r daflen waith 'Her Dolffiniaid Risso', un fesul pâr
- Sialc
- Tâp mesur
- Pensiliau
- Llyfrau ymchwil a dyfais y gellir ei ddefnyddio i gysylltu â'r rhyngwyd a mynediad i'r rhyngwyd

I gwblhau'r gweithgaredd

1. Rhannwch y fideo 'Prosiect Mamaliaid Morol Enlli' – www.tiramor.cymru/cofnodibwydgyllt (Adnodd 2). Pam ydych chi'n meddwl bod prosiectau fel 'Prosiect Mamaliaid Morol Enlli' yn bwysig? Sut mae gwyddonwyr yn defnyddio lluniau a thechnoleg, fel dronau, i astudio mamaliaid morol?

2. Trafodwch gyda dysgwyr:

- Pam mae'n bwysig adnabod rhywogaeth yn gywir cyn cofnodi?
- Beth allai ddigwydd os caiff rhywogaethau eu camadnabod mewn cofnod bywyd gwylt?

3. Rhannwch gopi o 'Dyfalur Mamal Morol'. Heriwch y dysgwyr i ymchwilio ar-lein ac enwi'r gwahanol rywogaethau o ddolffiniaid sydd wedi'u gweld ar hyd arfordir Cymru. Beth yw'r gwahaniaethau rhwng y rhywogaethau?

4. Rhannwch y fideo 'Dolffiniaid Enlli' – www.tiramor.cymru/cofnodibwydgyllt (Adnodd 3). All dysgwyr adnabod dolffiniaid Risso's gan eu marciau? Beth mae dysgwyr yn sylwi am faint, siâp, lliw, ymddygiad a marciau? Sut y gellir defnyddio'r rhain i adnabod unigolion?

5. Rhannwch y daflen waith 'Ditectifs Dolffiniaid', a heriwch y dysgwyr i grwpio'r 9 llun o ddolffiniaid Risso yn 3 llun o 3 unigolyn. Helpwch y dysgwyr i arsylwi, cymharu a grwpio'r lluniau yn seiliedig ar farciau.

- Beth sy'n eich trawo am siâp yr asgell dorsal?
- A oes unrhyw greithiau unigryw ar gorff y dolffin?

6. Rhannwch y daflen 'Her Dolffiniaid Risso'. Mewn paru, heriwch y dysgwyr i nodi enw gwyddonol, hyd cyfartalog ac anatomeg dolffin Risso. Cefnogwch y dysgwyr i gael gafael ar lyfrau neu adnoddau ar-lein.

7. Ewch â'r dosbarth y tu allan, a chefnogwch y dysgwyr i weithio gyda'i gilydd i dynnu llun pod o ddolffiniaid Risso yn ôl graddfa, yn seiliedig ar fesuriadau go iawn. Unwaith y bydd yr amlinelliad wedi'i gwblhau, anogwch y dysgwyr i labelu'r prif nodweddion anatomegol, megis esgyll, cynffon ac esgyll dorsal.

8. Ar ôl cwblhau'r gweithgareddau, cefnogwch y dysgwyr i fyfrio ar yr hyn y maent wedi'i ddysgu.

ATEBION: Dyfalur Mamal Morol

1. Dolffin trwyn potel
2. Dolffin cyffredin
3. Dolffin Risso
4. Llamhidydd harbwr

ATEBION: Ditectifs Dolffiniaid

1. NIKE	4. DOT	7. McQUEEN
2. McQUEEN	5. NIKE	8. DOT
3. DOT	6. McQUEEN	9. NIKE

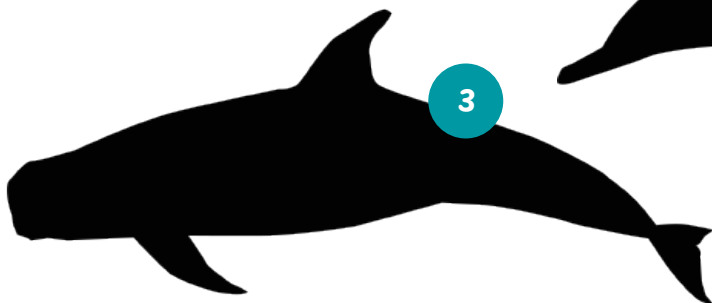
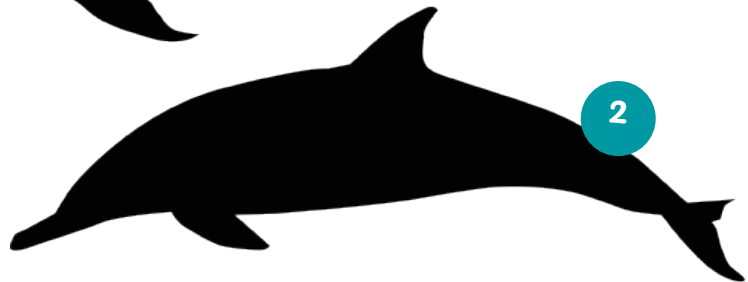
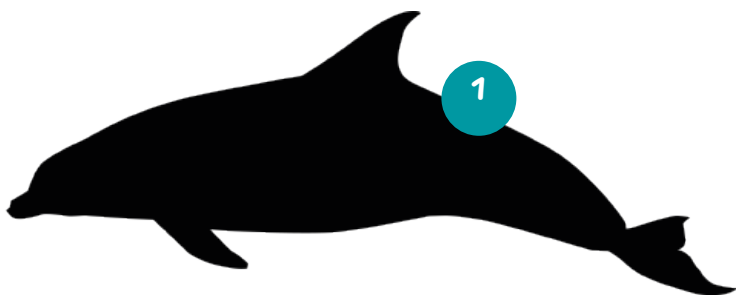

Dyfalw'r Mamal Morol

Pa rywogaethau y gallwch eu gweld? Allwch chi adnabod y mamaliaid morol gwahanol sydd i'w gweld ar hyd arfordir Cymru?

Edrychwch ar y silwetau a ddarperir a nodwch enawu'r gwahanol famaliaid morol. Rhowch sylw i'w siâp, maint a nodweddion!

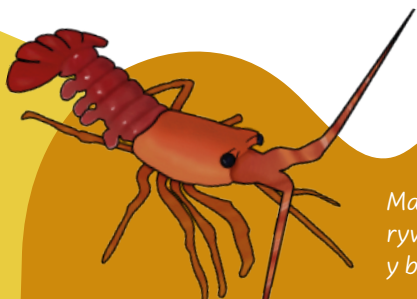
Meddyliwch am siâp eu hesgyll dorsal, pig, neu faint y corff.

TASG
YCHWANEGOL
Dewisol

Pa gliwiau wnaeth eich helpu i adnabod pob rhywogaeth?

Sut mae llamhidyddion yn wahanol i ddolffiniaid? Ymchwiliwch ac eglurwch ddau brif wahaniaeth.

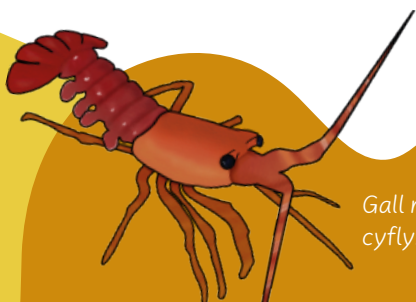
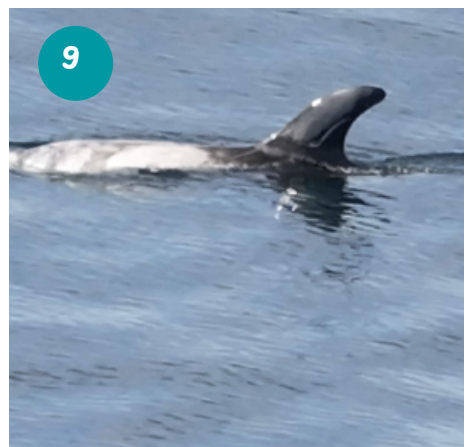
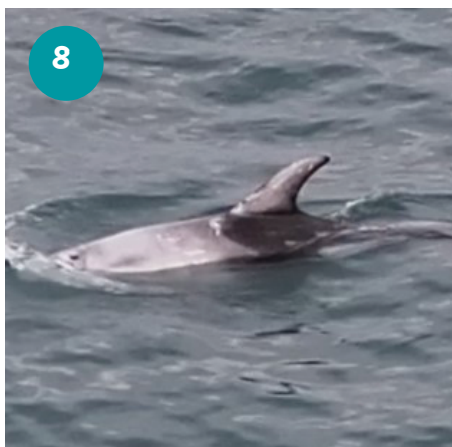
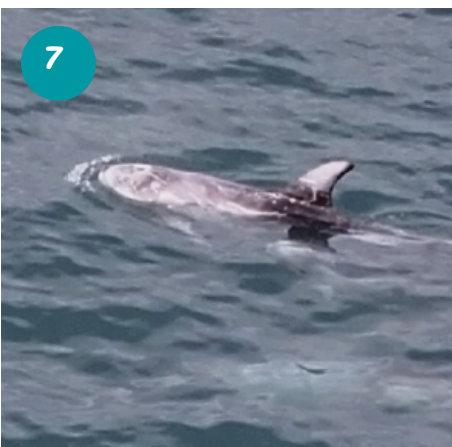
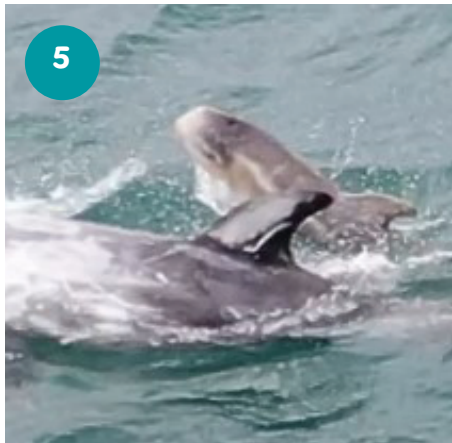
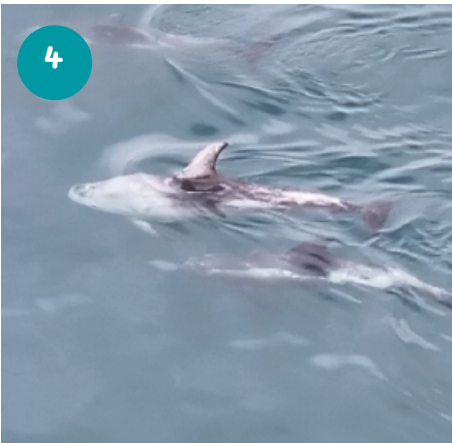
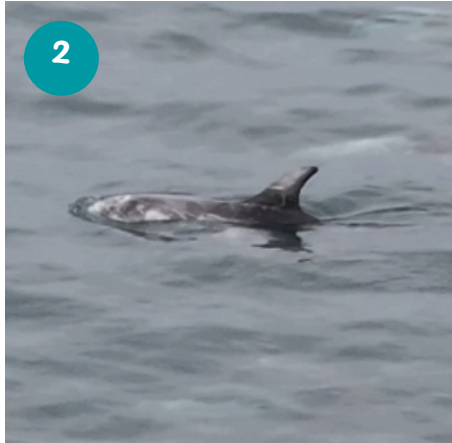
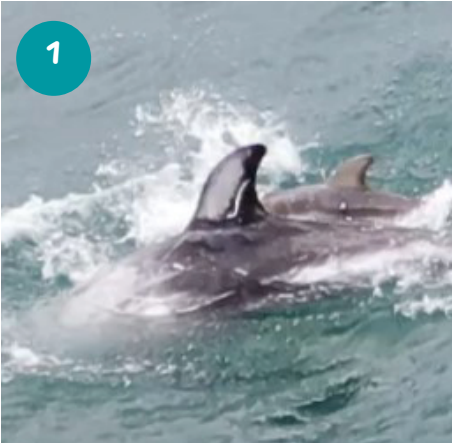
Mae dros 40 o wahanol rywogaethau o ddolffiniaid ledled y byd!

Ditectifs Dolffiniaid

Dyma 9 llun o ddolffiniaid Risso o Enlli.

Mae yna 3 dolffin gwahanol, ac mae pob dolffin yn ymddangos mewn 3 llun. Eich tasg chi yw dod o hyd i holl luniau pob dolffin trwy edrych ar eu marciau unigryw. Mae gan ddolffiniaid wahanol grafiadau, creithiau a phatrymau ar eu cyrff, yn union fel olion bysedd i fodau dynol!

Gall rhai dolffiniaid gyrraeg cyflymder o hyd at 30 milltir yr awr.

Her Dolffiniaid Risso

Byddwch angen

- Sialc

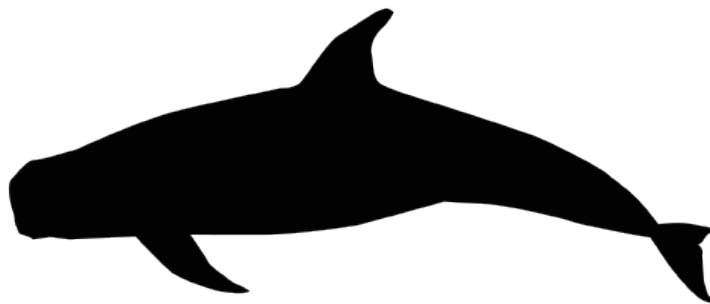
Gweithiwch mewn parau i ymchwilio ac adnabod y canlynol:

Enw Gwyddonol: _____

Hyd ar Gyfartaledd: _____

Ffeithiau Eraill: _____

Labelwch brif nodweddion anatomegol y dolffin Risso:

Fel dosbarth, ewch allan i'r iard ac mewn parau, tynnwch lun yn ôl graddfa o ddolffin Risso gan ddefnyddio sialc. Gweithiwch gyda'ch gilydd fel dosbarth i greu pod o ddolffiniaid unigryw.

Dilynwch y camau hyn:

CAM 1

Mesurwch a marciwch hyd cyfartalog dolffin Risso ar lawr a thynnu llun o'i amlinelliad.

CAM 2

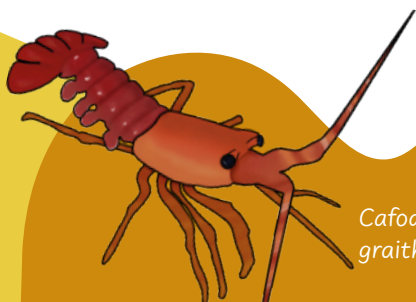
Ychwanegwch rannau allweddol o'r corff fel cynffon, esgyll, chwythdwl, llygaid a'r geg.

CAM 3

Gallwch gynnwys marciau unigryw, fel creithiau neu smotiau yn union fel y mae gwyddonwyr yn eu defnyddio i adnabod dolffiniaid unigol.

TRAFOD

A yw dolffiniaid Risso mewn perygl, yn agored i niwed neu'n ffynnu? Pa ymdrechion cadwraeth sydd ar waith i ddiogelu'r rhywogaeth?

Cafodd un dolffin, Nike, ei enwi ar ôl y graith siap tic ar ei asgell ddorsal.